

NASLJEĐIVANJE S PREKOGRANIČNIM OBILJEŽJEM

Informacija za građanke i građane zemalja članica EU
za slučaj nasljeđivanja imovine u inozemstvu

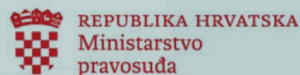
Projekt CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni
Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji

CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation
of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia

Koordinator: Hrvatski pravni centar (HR)

Partneri: Mirovni inštitut (SI), Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske
(HR), Hrvatska javnobilježnička komora (HR) i Notarska zbornica Slovenije (SI)

Suradnik: Vrhovni sud Republike Hrvatske (HR)

Hrvatska javnobilježnička komora

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ovaj projekt sufinanciraju Program za pravosuđe Europske Unije (2014-2020), Hrvatski pravni centar, Mirovni inštitut, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i Hrvatska javnobilježnička komora.

Za sadržaj ovog dokumenta odgovoran je isključivo Hrvatski pravni centar.

NASLJEĐIVANJE S PREKOGRANIČNIM OBILJEŽJEM

**Informacija za građanke i građane zemalja članica
EU za slučaj nasljeđivanja imovine u inozemstvu**

Autorice:

izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar,
pravna stručnjakinja na projektu CISUR
Katarina Vučko, univ. dipl. prav.,
pravna stručnjakinja na projektu CISUR

Recenzent:

prof. emeritus Mihajlo Dika,
glavni stručnjak na projektu CISUR

Urednica elektroničkog izdanja na hrvatskom jeziku:

Anja Šupraha Čančar, mag. iur.,
voditeljica projekta CISUR

Grafička priprema elektroničkog izdanja i korektura:

D.S.M.-grafika d.o.o.

Za Hrvatski pravni centar:

izv. prof. dr. sc. Goranka Lalić Novak, predsjednica

Za Mirovni inštitut:

dr. Iztok Šori, direktor

Copyright © 2020

Hrvatski pravni centar (sva prava pridržana)

ISBN 978-953-6635-13-9

HRVATSKI PRAVNI CENTAR

ožujak 2020.

elektroničko izdanje

Sadržaj

1. Što je nasljeđivanje s prekograničnim obilježjem 4
2. Kad se radi o nasljeđivanju s prekograničnim obilježjem 4
3. Koja je svrha Uredbe EU o nasljeđivanju i što uređuje 6
4. Kad se primjenjuje Uredba EU o nasljeđivanju 6
5. Od kada se primjenjuje Uredba EU o nasljeđivanju 7

NAGLASCI: što je važno znati

- › O nadležnom tijelu i mjerodavnom pravu 7
- › O izboru prava mjerodavnog za nasljeđivanje u cijelosti te o mogućem sporazumu o izboru suda 8
- › O priznanju i izvršenju odluka o nasljeđivanju, odnosno o prihvaćanju i izvršenju javnih isprava i sudskih nagodbi 9
- › O Europskoj potvrdi o nasljeđivanju 10

Nasljeđujete li imovinu
u inozemstvu?

NASLJEĐIVANJE S PREKOGRANIČNIM OBILJEŽJEM*

Informacija za građanke i građane zemalja
članica EU za slučaj nasljeđivanja imovine
u inozemstvu

1. Što je nasljeđivanje s prekograničnim obilježjem

U trenutku smrti neke osobe (ostavitelja) dolazi do nasljeđivanja, znači do prijenosa imovine umrle osobe/ostavitelja (nekretnina, pokretnina, prava), ali i njenih obveza na njene nasljednike. Sva imovina ostavitelja u trenutku njegove smrti čini ostavinu, koja se kao i njegovi nasljednici utvrđuje u ostavinskom postupku.

Često se događa da su umrle osobe imale neku imovinu u inozemstvu, da, npr., osoba koja je živjela u Hrvatskoj ima nekretnine u drugim državama Europske unije, ili obrnuto. Osobito su pritom složeniji slučajevi nasljeđivanja osoba koje su, primjerice, tijekom života živjele u više država članica Europske unije i/ili su u trenutku smrti vlasnici imovine koja se nalazi na području različitih država članica, ili su državljani jedne države članice, ali su u trenutku smrti živjeli/radili u drugoj državi članici (slučajevi tzv. nasljeđivanja s prekograničnim obilježjem).

2. Kad se radi o nasljeđivanju s prekograničnim obilježjem

Slučaj nasljeđivanja s prekograničnim obilježjem može se prikazati na sljedećem konkretnom primjeru. Suzana iz Hrvatske živi sa supru-

* Napomena: Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu uporabljeni su neutralno i odnose se na muške i ženske osobe.

gom Ivanom koji je također hrvatski državljanin u Njemačkoj. Vlasnica je automobila i bankovnog računa u Njemačkoj te kuće u Hrvatskoj. Njihovo troje djece živi također u Njemačkoj.

Što će se dogoditi u situaciji ako Suzana umre? Budući da će njezinu ostavinu činiti dijelovi njezine imovine koji će se nalaziti na području različitih država, u njenom će slučaju doći do nasljeđivanja s prekograničnim obilježjem.

Pitanja koja se javljaju u slučajevima nasljeđivanja s prekograničnim obilježjem su brojna. Tako se, uz ostalo, postavljaju pitanja o tome:

- 1) tijelo koje države će biti nadležno za postupanje u ostavinskom postupku;*
- 2) pravo koje države će biti mjerodavno za nasljeđivanje;*
- 3) hoće li nadležno tijelo u ostavinskom postupku moći raspraviti cjelokupnu ostavinu, neovisno o tome u kojoj državi se ona nalazi;*
- 4) je li Suzana mogla unaprijed organizirati svoje nasljeđivanje, između ostaloga i na način da izabere pravo koje će biti mjerodavno za nasljeđivanje kada ona umre;*
- 5) kako će nadležno tijelo postupiti ako je kuća u Hrvatskoj stečena radom pokojne Suzane i njezinog supruga Ivana (bračna stečevina), itd.*

Odgovore na navedena pitanje vezana uz nasljeđivanje u slučajevima u kojima su se ostavitelj i njegova imovina nalazili na području Europske unije daje **Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (u nastavku teksta: Uredba EU o nasljeđivanju).***

* SL EU, L 201, 27. 7. 2012.

Na koja važna pitanja trebate odgovor kada umre osoba s imovinom u inozemstvu?

Jeste li čuli za Uredbu EU o nasljeđivanju?

U kojoj državi članici EU će se provoditi ostavinski postupak i po pravu koje države?

Hoće li se Uredba primjenjivati na sva pitanja koja se pojave prilikom nasljeđivanja?

3. Koja je svrha Uredbe EU o nasljeđivanju i što uređuje

Uredba EU o nasljeđivanju daje odgovor na pitanje koje tijelo i koje države članice će biti nadležno za vođenje ostavinskog postupka, ali i odgovor na pitanje pravo koje države će biti mjerodavno za uređivanje nasljeđivanja u cijelosti. Pritom se pod državom članicom podrazumijevaju sve države članice EU, osim Danske, Ujedinjenog Kraljevstva i Irske, jer se na njih navedena Uredba ne primjenjuje.

Ova Uredba omogućava i da odluke o nasljeđivanju donesene u jednoj državi članici imaju učinke i u drugoj državi članici. Vrijednost je Uredbe i u tome što uređuje pravne učinke javnih isprava (poput oporuka, sporazuma o podjeli ostavine itd.) sastavljenih u nasljednim stvarima u jednoj državi članici te njihovo izjednačavanje s javnim ispravama druge države članice, u kojima se one žele koristiti.

Uredbom EU o nasljeđivanju je uspostavljena i tzv. europska potvrda o nasljeđivanju kojom se mogu koristiti nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine.

4. Kad se primjenjuje Uredba EU o nasljeđivanju

Ova Uredba se primjenjuje na sva građansko-pravna pitanja koja se tiču nasljeđivanja ostavine nakon smrti ostavitelja, bilo da se radi o dobrovoljnom prijenosu prava i obveza na temelju raspolaganja imovinom za slučaj smrti (oporkom) ili o prijenosu zakonskim nasljeđivanjem. Primjerice, navedena **Uredba se odnosi** na utvrđivanje nasljednika, njihovih odgovarajućih nasljednih dijelova i obveza koje njima može nametnuti ostavitelj, sposobnosti nasljeđivanja, isključenja nasljednika zbog nedostojnosti; prije-

nos imovine, prava i obveza koji čine ostavinu na nasljednike i, ovisno o slučaju, na legatаре, uključujući uvjete i učinke prihvata i odricanja od nasljedstva ili legata, ovlasti nasljednika, izvršitelja oporuke i drugih upravitelja ostavinom, posebno za prodaju imovine i namirenje vjerovnika, odgovornost za dugove iz nasljedstva, vraćanje ili smanjenje darova, predujmova ili legata prilikom utvrđivanja dijelova pojedinih korisnika, kao i podjelu ostavine.

Uredba se, međutim, **ne odnosi** na pitanja poput plaćanja poreza na nasljedstvo, postojanja braka, izvanbračne zajednice ili drugih obiteljskih veza kao temelja za nasljeđivanje ostavitelja, kao i na pitanja bračne stečevine i imovinskih odnosa izvanbračnih drugova ili životnih partnera. Međutim, nadležno tijelo koje vodi ostavinski postupak morat će uzeti u obzir prestanak bračne stečevine ili sličnih imovinskih odnosa ostavitelja pri utvrđivanju njegove ostavine i odgovarajućih nasljednih dijelova.

5. Od kada se primjenjuje Uredba EU o nasljeđivanju

Ova se Uredba primjenjuje na nasljeđivanje osoba koje su umrle 17. kolovoza 2015. godine ili nakon toga datuma. Međutim, Uredba posebno propisuje slučajeve izbora mjerodavnog prava za nasljeđivanje i raspolaganje imovinom za slučaj smrti (oporuka), koji su izvršeni prije 17. kolovoza 2015.

NAGLASCI: što je važno znati

1) O nadležnom tijelu i mjerodavnom pravu

Kao opće nadležne za odlučivanje o nasljeđivanju u cijelosti, Uredba EU o nasljeđivanju određuje sudove države članice (ili druga tijela u pojedinim državama članicama koja su nadležna u nasljednim stvarima, poput registarskih ureda ili javnih bilježnika u Hrvatskoj), u kojoj je ostavitelj imao uobičajeno boravište u trenutku smrti.

Hoće li se Uredba primijeniti ovisi i o odgovoru na pitanje: kada je ostavitelj umro?

U kojoj državi je bilo uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti?

Može li ostavitelj prije smrti izabrati pravo mjerodavno za nasljeđivanje?

Nadležni sud će u cijelosti odlučivati u ostavinskom postupku, kako u pogledu pokretne tako i nepokretne imovine ostavitelja, bez obzira na to gdje se nalazi imovina (u drugoj državi članici ili u trećoj državi). Pritom će nadležni sud primijeniti svoje pravo, dakle, pravo uobičajenog boravišta ostavitelja u trenutku smrti, kao mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti.

› O izboru prava mjerodavnog za nasljeđivanje u cijelosti te o mogućem sporazumu o izboru suda

Osoba može izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti kao pravo koje će urediti u cijelosti njezino nasljeđivanje. Autonomija izbora je, dakle, ograničena na **pravo države čiji je državljanin osoba u trenutku izbora ili u trenutku smrti**, a izbor se može vršiti u obliku raspolaganja imovinom za slučaj smrti (oporuka). I u slučaju izbora prava vrijedi načelo univerzalne primjene Uredbe EU o nasljeđivanju, prema kojem ostavitelj koji je državljanin treće države (ne članice EU ili članice na koje se ova Uredba ne primjenjuje) može izabrati pravo te treće države.

Uredba EU o nasljeđivanju nastoji osigurati da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini slučajeva primjenjuje pravo svoje države. Stoga predviđa nekoliko mehanizama koji bi se primijenili u slučajevima u kojima je ostavitelj odabrao pravo države članice čiji je bio državljanin. Veza između prava i nadležnosti tijela može se ponovno uspostaviti – pod uvjetom da je ostavitelj izabrao pravo države članice. U ovom se slučaju stranke (nasljednici) mogu dogovoriti da je za odlučivanje o svim pitanjima povezanim s nasljeđivanjem isključivo nadležan sud države članice čije je pravo ostavitelj izabrao (sporazumom o izboru suda). Uz to, ova Uredba propisuje i mogućnost da stranke (nasljednici) u postupku izričito ili prešutno prihvate nadležnosti suda države članice čije je pravo ostavitelj izabrao. S druge strane, ako ostavitelj izabere pravo treće države, uspostavljanje veze između

izabranog prava i nadležnosti tijela ne bi bilo moguće budući da se Uredbom ne može utjecati na pravila o međunarodnoj nadležnosti trećih država.

1) O priznanju i izvršenju odluka o nasljeđivanju, odnosno prihvatanju i izvršenju javnih isprava i sudskih nagodbi

Odluka o nasljeđivanju donesena u jednoj državi članici priznat će se u drugoj državi članici bez provođenja ikakvog posebnog postupka. Međutim, svaka zainteresirana stranka koja kao glavni predmet spora postavlja pitanje priznanja odluke može u skladu s Uredbom EU o nasljeđivanju u pojednostavljenom postupku zahtijevati priznanje te odluke.

Pod pojmom “odluka”, Uredba EU o nasljeđivanju podrazumijeva svaku odluku o nasljednoj stvari koju je donio sud države članice, neovisno o tome kako se odluka zvala te je li donesena u parničnom ili izvanparničnom postupku, uključujući odluku o troškovima ili izdacima službenika suda.

Radi uvažavanja različitih sustava rješavanja nasljednih stvari u državama članicama EU, Uredba EU o nasljeđivanju uzima u obzir i javne/autentične isprave poput, ugovora među strankama o podjeli ostavine, oporuka, izjava o prihvatanju ili odricanju od nasljedstva.

Posebna je vrijednost ove Uredbe u izjednačavanju javnih isprava sastavljenih u drugoj državi članici s javnim ispravama države članice u kojoj se traži njihovo prihvatanje.

“Javna isprava” podrazumijeva ispravu o nasljednoj stvari koja je službeno sastavljena ili registrirana kao javna isprava u državi članici i čija se autentičnost odnosi na potpis i sadržaj javne isprave te koju je utvrdilo državno tijelo ili drugo tijelo koje je u tu svrhu ovlastila država članica podrijetla (država članica koja je sastavila ispravu).

Javna isprava sastavljena u državi članici ima jednaku dokaznu snagu u drugoj državi članici kao što ima u državi članici podrijetla, ili učinak

Hoće li država u kojoj se nalazi nasljeđena imovina priznati odluku druge države o nasljeđivanju te imovine?

Hoće li država prihvatiti i izvršiti javnu ispravu ili sudsku nagodbu o nasljeđenoj imovini sastavljenu u drugoj državi članici?

Jeste li znali da svoj status nasljednika možete dokazati Europskom potvrdom o nasljeđivanju?

koji je tome najbliži, pod uvjetom da to nije očito u suprotnosti s javnim poretkom države članice u kojoj se traži prihvaćanje te isprave.

» O Europskoj potvrdi o nasljeđivanju

Posebna je vrijednost Uredbe EU o nasljeđivanju u uspostavi europske potvrde o nasljeđivanju (u nastavku teksta: Potvrda). Tako, primjerice, nasljednici mogu zahtijevati izdavanje Potvrde od nadležnog tijela države članice pred kojim je u tijeku ostavinski postupka ili je on okončan, a koja im služi u dokazivanju statusa nasljednika imovine koja se nalazi u drugoj državi članici EU. Ova Uredba propisuje koje podatke zahtjev mora sadržavati, postupanje nadležnog tijela za izdavanje Potvrde nakon što primi zahtjev, kao i ovlasti nadležnog tijela. Potvrdu izdaju sudovi ili druga tijela, odnosno osobe koje su nadležne u nasljednim stvarima (poput javnih bilježnika) u državi članici izdavanja, koje pojedina država članica odredi. U Hrvatskoj su nadležni općinski sudovi, zapravo javni bilježnici kao povjerenici suda, a u Sloveniji ostavinski (općinski) sudovi.

Potvrda ima učinke u svim državama članicama te za to nije potreban poseban postupak njezina prihvaćanja. Posebno se ne zahtijeva legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu prihvaćanja učinaka Potvrde u drugim državama članicama.

Potvrda je valjana isprava za upis prijenosa imovine na temelju nasljeđivanja u upisnike države članice, poput zemljišnih knjiga. Budući da je postupak upisa propisan nacionalnim pravom države članice u kojoj se upisnik nalazi, država članica koja izdaje Potvrdu trebala bi voditi računa o formalnim zahtjevima za upis propisanim pravom te države članice. Pritom bi tijela nadležna za upis imovine u odgovarajuće upisnike mogla tražiti od osobe koja zahtijeva upis i dodatne podatke ili dodatne isprave koje su potrebne prema pravu države članice u kojoj se vodi upisnik (poput, primjerice, isprave o plaćanju poreza). Također, tijela države članice kojima se Potvrda podnosi redovito zahtijevaju i prijevod Potvrde na jezik te države članice.

